

spreading rumors that her children are *mamzerim* [children of a forbidden relationship]. (2) If a man's wife is with him, he is permitted to be [otherwise] alone with some other woman with whom this would [ordinarily] be forbidden, because his wife watches over him. But a Jewish woman must

not be alone with an עכו"ם, even if his wife is with him, because the wife of an עכו"ם does not watch over him and they have no shame.

מוציאין לעז על הבנים שהן ממזרים: ב כל אשה שאסור להתיחד עמה אם היתה אשתו עמו הרי זו מתרת להתיחד מפני שאשתו משמרתו אבל לא תתייחד ישראלית עם הנכרי ואף על פי שאשתו עמו שאין אשתו של הנכרי משמרתו ואין להם בושה:

BESHALACH FOR TUESDAY

TORAH

בשלה ליום שלישי

תורה

יכין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה דמילוי הה דשם ב"ן להשאר בו הארה מוספת הנפש משבת שעברה

ה ואתחנא למלכא דמצרים ארי אזל עמא ואתהפיד לבא דפרעה ועבדוהי לעמא ואמרו מא דא עבדנא ארי שלחנא ת ישראל מפלחננא: י וטקיס ית רתפיה וית עמיה דבר עמיה:

ה ויגד למלך מצרים כי ברח העם ויהפך לבב פרעה ועבדיו אל העם ויאמרו מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו: ו יאסר את רכבו ואת עמו

(5) It was reported to the king of Egypt that the people had fled. And Pharaoh and his servants had a change of heart regarding the people. And they said; What have we done, that we sent out Israel from serving us? (6) He harnessed his

RASHI

רש"י

(5) It was reported to the king of Egypt — He sent officers with them, and as soon as the three-day period which they had set to go and return had passed, (see above, 3:18) and they became aware that the Israelites were not returning to Egypt, they came to Pharaoh on the fourth day. On the fifth and sixth days, Pharaoh and his army chased after them. During the night of the seventh day, they entered the sea and the next morning the Israelites sang shirah — God's praises [אז

(ה) ויגד למלך מצרים. איקטורין שלח עמהם וכיון שהגיעו לשלשת ימים שקבעו לילך ולשוב וראו שאינן חוזרין למצרים באו והגידו לפרעה ביום הרביעי. ובהמישי ובששי רדפו אחריהם. וליל שביעי ירדו לים. בשחרית אמרו שירה והוא יום שביעי של פסח. לכך אנו קורין השירה ביום השביעי: ויהפך. נהפך ממה שהיה שהרי אמר להם קומו צאו מתוך עמי ונהפך לבב עבדיו שהרי לשעבר היו אומרים לו עד מתי יהיה זה לנו למוקש ועכשיו נהפכו לרדוף אחריהם בשביל ממונם

ישיר משה]. This was the seventh day of Pesach. It is for this reason that we read the shirah [as the Torah reading] on the seventh day of Pesach. **Had a change of heart** — He changed from the way he was previously when he said, “Get up. Go out from among my people.” (12:31) And the hearts of his servants also changed. Before they said to Pharaoh, “How long will this be a snare to us.” (10:7) Now they changed their minds to pursue the Israelites on

וַיְדַבֵּר שֵׁשׁ מֵאָה רֶתְכִין בְּחֵירוֹן
 וְכָל רֶתְכִי מִצְרָאִי וּגְבָרִין מִמֶּנּוּן
 עַל פְּלֹהוֹן: ה וַתְּקִיף יְיָ יתְּ לְבָא

לָקַח עִמּוֹ: ז וַיִּקַּח שֵׁשׁ־מֵאוֹת רָכָב בְּחֹר
 וְכָל רָכָב מִצְרַיִם וְשָׁלְשָׁם עַל־כָּל־וְיָחֹזֵק: ח וַיִּחַזְקוּ

chariot, and took his people with him. (7) He took six hundred select chariots, and all of the chariots of Egypt, with officers over all of them. (8) And the Lord

RASHI

account of the valuables which they had lent them. From serving us — From doing our work. (6) He harnessed his chariot — [Would we have thought that Pharaoh would go without harnessing his chariot? However, this informs us that] he himself harnessed the chariot. (Gur Aryeh) עמו לקח עמו — [Wherever a form of the word לקח is used in connection with a person, it does not mean that the person was taken physically, but that he was persuaded or convinced to do something. So, too, in this case:] Pharaoh induced them verbally. He said, “We have been struck [with the ten plagues], they took our possessions, and we allowed them to leave. Come with me! I will not be like other kings who send their subjects to war in front of them. I will go ahead of you, as the verse says, “Pharaoh drew near” (below, verse 10), in the hifil, indicating that he brought himself near, and that he rushed ahead in front of his soldiers. It is the way of kings to first select as much of the booty as they want [and only then allow others to take]. However, I will share the spoils equally, as the verse informs us, “I will divide the spoils ...” (below, 15:9). (7) בחור — [In this context the word means specially chosen, from the root meaning to choose. In addition,] the word בחור is in the singular, indicating that each chariot of the six hundred was individually selected. [If the word had been in the plural, בחורים, we might have thought that only the majority of them were specially selected.] And all the chariots of Egypt — In addition to the six hundred elite chariots, all the remaining chariots joined them. From where did they get animals? If you would say that they belonged to the Egyptians, the verse states, “All the livestock in Egypt died.” (above, 9:6) And if you contend that they belonged to the Israelites, doesn't the verse say, “And also our livestock must go with us?” (above, 10:26) Hence, whose were they? We must conclude that they belonged to those who feared the Lord's word [as we see from verse 9:20 above]. Based on this, Rabbi Shimon used to say: Even the best among the Egyptians must be killed in war. Even the best among snakes — crush its head [for they will cause you harm in the end, if you leave them alive, just like those among the Egyptians who feared the Lord's word, yet they donated their animals to Pharaoh in order to

רש"י

שֶׁהִשְׁאִילוּם: מַעֲבָדָנוּ. מַעֲבֹד אֹתָנוּ: (ו) וַיִּאֲסֹר אֶת רָכָבוֹ. הוּא בְעַצְמוֹ. וְאֵת עִמּוֹ לָקַח עִמּוֹ. מִשְׁכֶּם בְּדָבָרִים לָקִינוּ וְנִטְלוּ מִמוֹנֵנוּ וְשִׁלְחָנוּם בּוֹאוּ עִמִּי וְאֲנִי לֹא אֶתְנַהֵג עִמָּכֶם בְּשָׂר מְלָכִים. דֶּרֶךְ שָׂר מְלָכִים עֲבָדָיו קוֹדְמִין לוֹ בְּמִלְחָמָה וְאֲנִי אֶקְדִּים לְפָנֵיכֶם שְׂנֵאֲמַר וּפְרַעְזָה הַקְּרִיב הַקְּרִיב עֲצֵמוֹ וּמְהֵרָ לְפָנַי חִילוֹתַי. דֶּרֶךְ שָׂר מְלָכִים לְטוֹל בּוֹזָה בְּרֹאשׁ כְּמוֹ שְׂיַבְחָר. אֲנִי אֲשׁוּהָ עִמָּכֶם בְּחֶלֶק שְׂנֵאֲמַר אֶחֱלַק שְׁלָל: (ז) בְּחֹר. נִבְחָרִים בְּחֹר לְשׁוֹן יְחִיד כָּל רָכָב וְרָכָב שְׁבַמְנֵן זֶה הִיָּה בְּחֹר: וְכָל רָכָב מִצְרַיִם. וְעַמָּהֶם כָּל שָׂר הֶרְכָּב וּמְהִיכָן הָיוּ הַבְּהֵמוֹת הַלְלוּ אִם תֹּאמַר מִשָּׁל מִצְרַיִם הָרִי נֹאֲמַר וַיָּמַת כָּל מִקְנֵה מִצְרַיִם. וְאִם תֹּאמַר מִשָּׁל יִשְׂרָאֵל וְהֵלֵא נֹאֲמַר וְגַם מִקְנֵנוּ יִלֵּךְ עִמָּנוּ. מִשָּׁל מִי הָיוּ מְהִירָא אֶת דְּבַר ה' מִכָּאן הִיָּה רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר כְּשֶׁר שְׁבַמְצְרַיִם הָרוּג

דַּפְרָעָה מֶלֶכָּא דְּמִצְרַיִם וְרִדְף
בְּתַר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
נִפְקוּ בְּרִישׁ גְּלִי: ט וְרִדְפוּ
מִצְרָאִי בְּתַרְיֵהוֹן וְאֲדָבִיקוּ
יְתֵהוֹן כַּד שָׁרֹן עַל יָמָא כָּל
סוּסוֹת רְתִיבֵי פְרָעָה וּפְרָשׁוּהֵי
וּמִשְׁרֵי־תֵיהֵי עַל פּוּם חִירְתָּא
קָדָם בְּעִיל צְפוּן:

יְדוּה אֶת־לֵב פְּרָעָה מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיְרִדְף
אֲחֵרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יֵצְאִים בְּיַד
רְמָה: שְׁנֵי ט וַיְרִדְפוּ מִצְרַיִם אַחֲרֵיהֶם וַיִּשְׁיֶגּוּ
אוֹתָם חַנְיִים עַל־הַיָּם כָּל־סוּס רֶכֶב פְּרָעָה
וּפְרָשָׁיו וַחֲיִלוֹ עַל־פִּי הַחִירֹת לִפְנֵי בַעַל
צְפוּן:

hardened the heart of Pharaoh, king of Egypt, and he chased after the Children of Israel. Meanwhile, the Children of Israel were marching out with a raised hand. (9) The Egyptians chased after them and overtook them while they were camping by the sea — all the horses and chariots of Pharaoh and his cavalry and infantry — alongside Pi HaCherot, before Ba'al Tzefon.

RASHI

chase after the Israelites. וּשְׁלֵשָׁם עַל כָּלֹ. — *שלשם, means commanding officers of the army, as rendered by the Targum.* (8) **And the Lord hardened the heart of Pharaoh** — [This phrase should have been

placed before, “He took six hundred ...” for this is the logical sequence of events. However, this indicates that even after he mobilized his chariots,] he was uncertain whether to pursue them or not. But the Lord made Pharaoh stubborn, and he chased after them. **With a raised hand** — Blatantly parading their strength.

רש"י

טוב שֶׁבְּנִחְשִׁים רְצוּץ אֶת מוֹחָו: וּשְׁלֵשָׁם עַל כָּלֹ. שְׂרֵי צְבָאוֹת כְּתַרְגוּמוֹ: (ה) וַיְחַזֵּק ה' אֶת לֵב פְּרָעָה. שְׁהִיָּה תוֹלָה אִם לְרִדּוֹף אִם לֹא וְחֹזֵק אֶת לְבוֹ לְרִדּוֹף: בְּיַד רְמָה. בְּגִבּוּרָה גְבוּרָה וּמְפוֹרְסָמַת:

PROPHETS Judges 4

ט וַאֲמַרְת מִיּוֹל אֵיזִיל עִמָּךְ
לְחוֹד אַרְי לֹא תִהְי תוּשְׁבַחְתְּךְ
עַל אוֹרְחָא דְאַתְ אֵיזִיל אַרְי בְּיַד
אַתְתָּא יְמָסוּר יִי ית סִיסְרָא
וְקַמַת דְּבוּרָה וְאוֹלַת עִם בְּרַק
לְקַדְשׁ: י וּכְנַשׁ בְּרַק ית שְׁבַטָא

נביאים שופטים פרק ד
ט וַתֹּאמֶר הַלֹּךְ אִלַּיךְ עִמָּךְ אֶפְסֵי כִי לֹא תִהְיֶה
תְּפֹאֲרֹתְךָ עַל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר־אַתָּה הוֹלֵךְ כִּי בְיַד אִשָּׁה
יִמְכַר יְדוּה אֶת־סִיסְרָא וְתַקֵּם דְּבוּרָה וְתִלְךְ עִם־
בְּרַק קְדֻשָּׁה: י וַיִּזְעַק בְּרַק אֶת־זְבוּלוֹן וְאֶת־נַפְתָּלִי

(9) And she said, I will surely go with you; however, the path that you take shall not be for your honor; for the Lord shall deliver Sisera into the hand of a woman. And Devorah arose, and went with Barak to Kedesh. (10) And Barak

דְּבוּרָה וַיַּעַל בְּרַגְלָיו עִשְׂרֵת אֲלָפֵי אִישׁ וַתַּעַל עִמּוֹ
 דְּבוּרָה: יֵא וְחֹבֵר הַקֵּינִי נִפְרָד מִקֵּין מִבְּנֵי חֶבֶב חֹתֵן
 מֹשֶׁה וַיֵּט אֹהֶלוֹ עַד־אֵלוֹן בְּצַעֲנָנִים (בְּצַעֲנָנִים קָרִי)
 אֲשֶׁר אֶת־קֹדֶשׁ: יב וַיִּגְדּוּ לְסִיסְרָא כִּי עָלָה בָרַק
 בֶּן־אֲבִינֵעַם הַר־תְּבוּר: יג וַיִּזְעַק סִיסְרָא אֶת־כָּל־
 רֶכְבּוֹ תִשַׁע מֵאוֹת רֶכֶב בְּרוֹזַל וְאֶת־כָּל־הָעָם אֲשֶׁר
 אִתּוֹ מִחֶרֶשֶׁת הַגּוֹיִם אֶל־נַחַל קִישׁוֹן:
 ית כָּל רְתִיכִיָּה תִשַׁע מֵאָה רְתִיכִין דְּבְרוּזָא וַיֵּת כָּל עֲמָא דְעַמִּיָּה מִתְקוּף כְּרַכִּי עַמְמִיא לְנַחְלָא דְקִישׁוֹן:

קְדֻשָּׁה וַיַּעַל בְּרַגְלָיו עִשְׂרֵת אֲלָפֵי אִישׁ וַתַּעַל עִמּוֹ
 דְּבוּרָה: יֵא וְחֹבֵר הַקֵּינִי נִפְרָד מִקֵּין מִבְּנֵי חֶבֶב חֹתֵן
 מֹשֶׁה וַיֵּט אֹהֶלוֹ עַד־אֵלוֹן בְּצַעֲנָנִים (בְּצַעֲנָנִים קָרִי)
 אֲשֶׁר אֶת־קֹדֶשׁ: יב וַיִּגְדּוּ לְסִיסְרָא כִּי עָלָה בָרַק
 בֶּן־אֲבִינֵעַם הַר־תְּבוּר: יג וַיִּזְעַק סִיסְרָא אֶת־כָּל־
 רֶכְבּוֹ תִשַׁע מֵאוֹת רֶכֶב בְּרוֹזַל וְאֶת־כָּל־הָעָם אֲשֶׁר
 אִתּוֹ מִחֶרֶשֶׁת הַגּוֹיִם אֶל־נַחַל קִישׁוֹן:

called Zevulun and Naphtali to Kedesh; and he went up with ten thousand men at his feet; and Devorah went up with him. (11) Now Chever the Kenite, who was of the descendants of Choveiv the father-in-law of Moshe, had separated from the Kenites, and pitched his tent near Elon Tzaananim, which is by Kedesh. (12) And it was told to Sisera that Barak the son of Avinoam had gone up to Mount Tavor. (13) So Sisera gathered together all his chariots, nine hundred chariots of iron, and all the people who were with him, from Charosheth-HaGoyim to the river of Kishon.

RASHI

(10) **At his feet** — *I.e., with him.* (11) **Elon Tzaananim** — *A place containing a plain of pits similar to cavities where water gathers.* (13) **ויזעק** — *He gathered.* **From Charosheth-HaGoyim** — *Since he lived there [he called them] that they should go to the river of Kishon.*

רש"י
 (י) וַיַּעַל בְּרַגְלָיו. עִמּוֹ: (יא) אֵלוֹן בְּצַעֲנָנִים. מְקוֹם מִישׁוֹר שֶׁל בְּצַעֲנִים בְּמִין גּוּמָת מֵיָם נִקְבְּצִין שָׁם: (יג) וַיִּזְעַק. וַיִּאֶסֶף: מִחֶרֶשֶׁת הַגּוֹיִם. שֶׁיֵּשֵׁב שָׁם שִׁילְכוּ אֶל נַחַל קִישׁוֹן:

Writings Mishlei 14

כט מִן דְּנִגְיָדָא רוּחִיָּה סְגִיעָא
 בִּיּוֹנִיָּה וּמִן דְּכָרִיא רוּחִיָּה מְסָגִי
 שְׂטִיּוֹתָא: ל דְּמִפְלִיג חֲמָתָא

כט אֶרֶךְ אַפַּיִם רַב־תְּבוּנָה וְקֹצֵר־רוּחַ מְרִים אֹלֶת:
 ל חַיֵּי בָשָׂרִים לֵב מְרַפָּא וְרֶקֶב עֲצָמוֹת קִנְיָה:

(29) One who is slow to anger is of great understanding; but he who is short-tempered selects folly. (30) A healing heart is the life of the flesh; but

RASHI

(29) **וקצר רוח** — *Short-tempered. Selects folly* — *Selects it as his share.* (30) **A healing heart** — *A heart of flesh which heals evil and forgoes retributions is life to*

רש"י
 (כט) וְקֹצֵר רוּחַ. שֶׁמְמַהֵר לְכַעֵס: מְרִים אֹלֶת. מִפְרִישָׁה לְחֻלְקוֹ: (ל) חַיֵּי בָשָׂרִים לֵב מְרַפָּא. לֵב בָּשָׂר שֶׁהוּא רוּפָא אֶת הַרְעָה וְעוֹבֵר עַל מִדּוֹתָיו הוּא חַיֵּי בְרִיּוֹתָיו שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהֵן בָּשָׂר

לא עֲשֵׂק דֵל חֲרָף עֲשָׂהוּ וּמְכַבְדּוֹ חֲנַן אָבִיוֹן: דְּלִבִּיהּ אָסִיָּא הוּא דְּבִיסְרִיָּה
 לֵב בְּרַעְתּוֹ יִדְחָה רָשָׁע וְחָסָה בְּמוֹתוֹ צְדִיק: לֵב בְּלֵב
 נְבוֹן תְּנוּחָה חֲכָמָה וּבִקְרֹב כְּסִילִים תּוֹדֵעַ:
 לב בבִישׁוּתִיהּ מִסְתַּחֵף רָשִׁיעָא וְדִתְכַל דְּמֵאָת צְדִיקָא הוּא: לֵב בְּלֵבָא דְּמִתְבִּין תְּשַׁרֵי חֲכָמָתָא וּבְגוּיָהוֹן
 דְּסַכְלֵי שְׁטִיּוּתָא תִּתִּידַע:

anger is the rot of the bones. (31) He who oppresses the poor, blasphemes his Maker; but he who has mercy on the poor, honors Him. (32) The wicked is overthrown through his evil doing; but the righteous is confident regarding his death. (33) Wisdom rests in the heart of he who has understanding; but that which is in the midst of fools, is made known.

RASHI

רש"י

the creations of the Holy One, Blessed is He, who are of flesh and blood. But anger is the rot of bones — *One who is ill-tempered is the rot of everyone's bones.* (32) **But the righteous is confident regarding his death** — *When he dies he is confident that he will enter Gan Eden.* (33) **Is made known** — *The small amount of wisdom in his heart, calls out.*

וְרָקַב עֲצָמוֹת קִנְיָהּ. אָדָם שֶׁהוּא בְּעַל חַיִּמָּה
 רָקִבּוֹן עֲצָמוֹת הוּא לְכָל: (לב) וְחָסָה בְּמוֹתוֹ צְדִיק.
 כְּשִׁנְמוֹת הוּא בְּטוֹחַ שְׂבִיבָא לְגַן עֵדֶן: (לג) תּוֹדֵעַ.
 מַעֲט חֲכָמָה שְׁבִלְבוֹ וּמְכַרְיוֹהּ:

Mishnah Yevamot, chapter 16

משנה יבמות פרק טז

(1) A woman whose husband and fellow wife went overseas, and to whom people came and said; Your husband is dead, must neither marry again [since at the time they left, her husband had no children and as such, she is subject to levirate marriage; however,] nor [can she] contract levirate marriage until she has ascertained whether her fellow wife was pregnant [and had a child, thus freeing her from levirate marriage. The Rabbis did not allow her to perform *chalitzah* immediately, because a *chalutzah* may not marry a priest and should it turn out that her fellow wife had a child the *chalitzah* performed previously would have no validity and therefore, she could marry a priest. However, one, not knowing all the developments, may

א האשה שהלך בעלה וצרתה למדינת הים, ובאו
 ואמרו לה מת בעליך, לא תנשא ולא תתיבם, עד
 שתדע שפא מעברת היא צרתה. היתה לה חמות,

רבנו עובדיה מברטנורא

א האשה. לא תנשא. הואיל ובלא בנים יצא בעלה: ולא תתיבם. שמה ילדה צרתה. וא"ת תחלוץ ואח"כ תנשא לשוק ממה נפשך. תירצו בגמרא, משום דחלוצה פטולה לכהונה, ואם תחלוץ וימצא אחר כך שילדה צרתה ולד של קיימא וחליצתה אינה כלום, צריכים להכריז עליה שהיא כשרה לכהונה ולא נפסלה מחמת אותה חליצה. ומי שנמצא בשעת חליצתה ולא נמצא בשעה שהכריזו על החליצה דלאו כלום היא ולא נפסלה לכהונה על ידה כשיראה אותה

assume that a *chalutzah* may marry a priest]. If she had a mother-in-law [overseas, who at the time of her departure, had no other son except for this woman's husband who has died] she need not fear [the possibility of the birth of another son, since there is a double doubt here: (a) whether she gave birth at all and (b) whether she gave birth to a male]; but

if she departed while pregnant [since there is now only one doubt], it must be taken into account. Rabbi Yehoshua says; She need not fear [this possibility; the *halachah* does not follow Rabbi Yehoshua]. (2) If there are two sisters-in-law [Rachel and Leah, the wives of two brothers, Reuvein and Shimon] this one [Rachel] says; My husband [Reuvein] is dead, and the other [Leah] also says; My husband [Shimon] is dead, [since we do not believe the testimony of one sister-in-law regarding the other, therefore] this one [i.e., Rachel] is forbidden [to remarry] on account of the husband of this one [i.e., on account of Shimon, Leah's husband, who is her levir] and this one [Leah] is forbidden [to remarry] on account of the husband of the other [i.e., on account of Reuvein, Rachel's husband, who is her levir]. If one [Rachel] had witnesses [that her husband Reuvein died] and the other [Leah] had no witnesses, she who has the witnesses is forbidden [to remarry, since there are no witnesses to the death of her levir Shimon and Leah's testimony is not believed regarding her sister-in-law], while she who had no witnesses [Leah] is permitted [regarding the death of her husband she is believed and there are also witnesses to the death of her levir, Reuvein]. If [there are no witnesses and] one [Rachel] had children and the other [Leah] had no children, she who had children is permitted [to remarry] while she who had no children [and who, therefore, is subject to levirate marriage to a man whose death is verified only by her sister-in-law] is forbidden [to remarry]. If they [two sisters-in-law came from overseas, each stating that her husband died and then subsequently] contracted levirate marriages [with other surviving brothers], and the levirs died,

רבנו עובדיה מברטנורא

נשואה אחר כך לכהן יאמר שחלוצה מותרת לכהן: היתה לה חמות. במדינת הים: אינה חוששת. שמא ניתן לה יבם. אע"ג דחיישין לעיל שמא ילדה צרה, התם הוא דכל מה דילדה צרה בין זכר בין נקבה מפיק לה להיאך מיבם, אבל חמות דאי נמי ילדה לא זקיק לה להיאך אלא א"כ ילדה זכר, איכא למימר שמא הפילה, ואם תמצא לומר לא הפילה שמא נקבה היתה: יצתה מלאה. מעוברת: חוששת. שמא ניתן לה יבם. ואין הלכה כר' יהושע דאמר אינה חוששת: ב שתי יבמות. נשי שני אחים: מפני בעלה של זו. שמא הוא חי וזקוקה לו, ואע"פ שאשתו אומרת מת, אינה נאמנת להתיר זו לשוק על פיה, שאין יבמה מעידה לחברתה: לזו עדים. שמת בעלה, ולזו אין לה עדים: זו שיש לה עדים אסורה. לינשא לשוק, מפני יבמה שאין עדים שמת: וזו שאין לה עדים מותרת. שהרי בשביל בעלה אינה נאסרת שהיא נאמנת לומר מת בעלי, ובשביל יבמה נמי לא מתסרא שהרי באו עדים שמת: לזו בנים ולזו אין בנים. ואין עדים לא לזו ולא לזו, את שיש לה בנים מותרת ואת שאין לה בנים אסורה: נתיבמו. שהיו להן כאן שני יבמין ונתיבמו ומתו היבמים, אסורות להנשא לשוק, זו מפני בעלה הראשון של זו וזו מפני בעלה הראשון של זו. אע"פ שהיו שתיהן נשואות ליבמיהן בחזקת שמתו בעליהן, על פי עצמן נישאו. והיו נאמנות שהאשה שאמרה מת בעלי תתיבם, אבל עכשיו שתדיינה נשואות לשוק לא. שאם ינשאו לשוק נמצא עדותה של זו מועיל לזו ועדותה של זו

אינה חוששת. יצתה מלאה חוששת. רבי יהושע אומר, אינה חוששת: ב שתי יבמות, זו אומרת מת בעלי וזו אומרת מת בעלי, זו אסורה מפני בעלה של זו וזו אסורה מפני בעלה של זו. לזו עדים ולזו אין עדים, את שיש לה עדים, אסורה. ואת שאין לה עדים, מתרת. לזו בנים ולזו אין בנים, את שיש לה בנים, מתרת. ואת שאין לה בנים, אסורה. נתיבמו

they [the sisters-in-law] are forbidden to marry [since they each have levirate bonds to the other's husband whose death is verified only by a sister-in-law]. Rabbi Elazar says; Since they were once permitted to marry the levirs [on the assumption, that the husbands are dead], they are permitted to marry any man [the *halachah* does not follow Rabbi Elazar]. (3) Testimony [regarding the identity of a deceased] is not accepted [in order to permit the widow to remarry], unless [afforded by] the full face including the nose, though there were also marks on the man's body or clothing. Testimony [regarding a man's death] is not accepted before his soul has departed; even though the witnesses have seen him [with his arteries] cut or hung or being devoured by a wild beast. Testimony [regarding a man's death] is not accepted only [by those who saw the corpse] within three days [after death; afterwards, decomposition makes identification unreliable]. Rabbi Yehudah ben Baba, however, says; [Since] not all men, places, and seasons are alike [and each affects the speed of decomposition, therefore, it very much depends on the circumstances; the *halachah* does not follow Rabbi Yehudah]. (4) If a man fell into water, whether it had [visible] ends [i.e., one could see the complete body of water on all four sides and thus, if there would be a rescue, it would be seen], or not, his wife is forbidden [to remarry, since it is possible that he survived]. Said Rabbi Meir [in support of this view]; It once happened that a man fell into a large cistern and rose to the surface [alive] after three days. [The Sages argue on Rabbi Meir and hold that if the water had visible ends, she is permitted to remarry, because if he had been rescued, it would have been sighted. However, if the ends were not visible, they agree that she may not remarry since it is possible that he was rescued far away and nobody would have seen.] Said Rabbi Yose [in support of the Sages]; it once happened that a blind man descended into a cave

רבנו עובדיה מברטנורא

מועיל לזו ואין היבמות מעידות זו לזו: **הואיל והותרו ליבמין**. בחוקת שמתו בעליהן, הותרו לינשא לשוק, דתו לא חיישינן שמא הם בחיים. ואין הלכה כרבי אלעזר: **ג פרוצוף פנים עם החוטם**. אם לא ראהו בפרצוף פניו, או שניטל חוטמו, אין מעידין להשיא את אשתו, שמא אינו הוא: **מגוייד**. מנותת. כמו גודו אילנא (דניאל ד' י"א): **או היה אוכלת בו**. דוקא במקום שאין נפשו יוצאה, אבל במקום שנפשו יוצאה, מעיד עליו שהוא מת: **אין מעידין אלא עד ג' ימים**. אם לא ראהו עד לאחר שלשה ימים למיתתו אין מעידין עליו, דחיישינן שמא נשתנו מראית פניו ואינו זה שהם סבורים: **ר' יהודה בן בבא אומר לא כל אדם וכו'**. יש לך אדם שנממחר להנפח, כגון אדם שמן. ויש מקום שאדם ממחר להסריח ולהשתנות בו כגון מקום חמה. ויש לך שעה שהעולם חם ואדם ממחר להסריח ולהשתנות, והכל לפי האדם והמקום והשעה בין לקולא בין לחומרא. ואין הלכה כר' יהודה: **ד מים שיש להם סוף** שנראים כל ארבע רוחות שסביב המים. ומים שאין להם סוף, שאין אדם יכול לראות כל סביביו. ורבי מאיר לא מפליג בין מים שאין להם סוף למים שיש להם סוף. אבל חכמים פליגי בברייתא. ואמרי, מים שיש להם סוף אשתו מותרת אם שהה שם שיעור שאי אפשר שיחיה כשיעור זה בתוך המים, ומים שאין להם סוף אשתו אסורה דשמא לאחר שעלה משם יצא והלך לו,

to immerse [into waters which had visible ends], his guide went down after him [to find him and they both drowned]; and after waiting long enough for their souls to depart [i.e., three hours (Tiferet Yisrael)], permission was granted to their wives to remarry. Another incident occurred in Asia where a man was lowered into the sea, and only his leg was brought up, and the Sages ruled: [if the recovered leg contained the part] above the knee, she [the man's wife] may remarry again [since such an injury is considered *treifah*, a person sustaining such

an injury cannot survive], but if it [contained only the part] below the knee, she may not remarry [since these waters have no visible ends it is possible that he survived and no one saw his rescue]. (5) Even if one heard women [who have no intention of testifying themselves], saying; So-and-so died, this suffices for him [to give testimony allowing the widow to remarry; the Rabbis were extremely lenient so that she not become an *agunah*. The basis for this leniency is that the Rabbis rely on the woman to make sufficient inquiries before she actually remarries]. Rabbi Yehudah says; Even if he only heard children say; We are going to the funeral and burial of so-and-so, [it is sufficient for giving testimony. The Gemara explains that in order to preclude the possibility of children playing a game, he actually has to hear the children say; We are coming from the funeral of so-and-so and Rabbi so-and-so spoke]. [Anyone making such a statement] with the intention [of giving testimony] or with no such intention [is sufficient for allowing the widow to remarry]. Rabbi Yehudah ben Baba says; With an Israelite [the evidence is valid only] if the man had the intention [of acting as witness]. In the case of an idolater, however, the evidence is invalid, if his intention was [to act as witness, but if he tells us a random story containing information regarding the death of someone, the widow is allowed to remarry]. (6) Testimony may be given [even if the corpse was witnessed] by candlelight or moonlight; and a woman may remarry on the evidence of a mere [unidentified] voice [if one heard someone calling out that so-and-so has died]. It once happened that a man was standing on the top of a hill crying; So-and-so, son of so-and-so of

רבנו עובדיה מברטנורא

כדאמר רבי יוסי במתניתין. והלכה כחכמים: ועלה לאחר שלשה ימים. דס"ל לר' מאיר אדם חי בתוך המים ימים רבים, ומש"ה אפילו במים שיש להם סוף דאי נפיק הוה חזי ליה, חייש דילמא נפיק בתר ימים רבים ולא חזי ליה. ורבי יוסי פליג עליה ואמר מעשה בסומא שירד לטבול במערה וכו', ומערה מים שיש להם סוף, ושהו עד שתצא נפשם והשיאו את נשותיהן: מן הארכובה ולמטה. הואיל ויכול לחיות, לא תינשא, שמא יצא ולא ראוהו, דמים שאין להם סוף הן: ה אפילו שמע מן הנשים. שאין מתכוונות להעיד, יכול לילך להעיד להשיא את אשתו: הרי אנו הולכים לספור ולקבור את איש פלוני. בגמרא מוקי שצריך שיאמרו אנו באים מלספור ולקבור את איש פלוני. וצריך נמי שישמע אותם מספרים מעניני ההספד, כך וכך רבנן הוה התם, כך וכך ספדי הוה התם, מפני שדרך תינוקות לשחק ולהעלות שמות ושמה נמלה או חגב קברו ומכנים אותו בשם איש פלוני: ו ומשיאים על פי בת קול. [אם] שמעו

מושכו אחריו, ושהו כדי שתצא נפשם, והשיאו נשותיהם. ושוב מעשה בעס"א באחד ששלשלוהו לים, ולא עלה בידם אלא רגלו, אמרו חכמים, מן הארכובה ולמעלה, תנשא. מן הארכובה ולמטה, לא תנשא: ה אפילו שמע מן הנשים אומרות, מת איש פלוני, דיו. רבי יהודה אומר, אפילו שמע מן התינוקות אומרים, הרי אנו הולכין לספור ולקבור את איש פלוני, בין שהוא מתפון ובין שאינו מתפון. רבי יהודה בן בבא אומר, בישראל עד שיהא מתפון. ובגוי, אם ה"ה מתפון אין עדותו עדות: ו מעידין לאור ה"ר ולאור הל"בנה, ומשאין על פי בת קול. מעשה באחד שעמד על ראש ה"ר ואמר, איש פלוני

such-and-such a place is dead, but when they went [to the top of the hill] they found no one there; his wife, [based on the aforementioned law] however, was permitted to remarry. In another instance, it happened at Tzalmon that a man declared; I am so-and-so, the son of so-and-so, a snake bit me and I am dying; and although when they went [to examine the corpse], they did not recognize him, they, nevertheless, permitted his wife to remarry [based on the unidentified voice]. (7) Rabbi Akiva said; When I went down to Nehardea to declare a leap year, I met Nechemiah of Bet D'li who said to me; I heard that in the Land of Israel no one, with the exception of Rabbi Yehudah ben Baba, permits a [widowed] woman to remarry, based on the evidence of one witness. And I answered him; That is so. Tell them, in my name [continues Nechemiah]; You know that this country is in confusion because of raiders

[and therefore, I cannot travel personally to inform them; however], I have this tradition from Rabban Gamliel the Elder, that a [married] woman is allowed to remarry, based on the evidence of one witness. And when I came to relate the conversation in the presence of Rabban Gamliel, he rejoiced at my information exclaiming, We have found a colleague for Rabbi Yehudah ben Baba! As a result of this, Rabban Gamliel remembered that some men were once killed at Tel Arza, and that Rabban Gamliel the Elder had allowed their wives to remarry, based on the evidence of one witness. And the law was established that [a woman] is allowed to remarry on the evidence of one witness and on the evidence of a witness who states that he has heard the report from another witness, [or] from [the testimony of] a slave, from [the testimony of] a woman or from [the testimony of] a maidservant. Rabbi Eliezer and Rabbi Yehoshua say; A woman is not allowed to remarry, based on the testimony of one witness. Rabbi Akiva says; [A woman is not allowed to remarry] based on the testimony of a woman, or that of a slave, or that of a maidservant or that of relatives [the *halachah* does not follow any of them, rather, one is allowed to remarry based on the testimony of any of these, except

רבנו עובדיה מברטנורא

קול צוחת פלוני מת: בצלמון. שם מקום: ז ונומיתי לו. אמרתי לו: כן הדברים. שכל חבריו חולקים עליו: משובשת בגיטות. ואיני יכול לילך אצלכם להעיד מה ששמעתי אלא אמור להם אתה זה העדות בשמי: ר' אליעזר ור' יהושע אומרים כו' ור' אומר כו'. ולית הלכתא כחד מיניהו. אלא הלכה משיאים על פי אשה ועל פי קרובים חוץ מחמש נשים דתנן במתניתין, ועד מפי עד מפי אשה מפי עבד מפי שפחה כשר לעדות אשה: לא תהא

בן פלוני ממקום פלוני מת, הלכו ולא מצאו שם אדם, והשאו את אשתו. ושוב מעשה בצלמון באחד שאמר, אני איש פלוני בן איש פלוני, נשכני נחש, והרי אני מת, והלכו ולא הכירוהו, והשיאו את אשתו: ז אמר רבי עקיבא, כשירדתי לנהרדעא לעבר השנה, מצאתי נחמיה איש בית דלי, אמר לי, שמעתי שאין משאין את האשה בארץ ישראל על פי עד אחד, אלא רבי יהודה בן בבא. ונומתי לו, כן הדברים. אמר לי, אמור להם משמי, אתם יודעים שהמדינה משבשת בגיטות, מקבלני מרבן גמליאל הנקן, שמשאין את האשה על פי עד אחד. וכשבאתי והרציתי הדברים לפני רבן גמליאל, שמח לדברי, ואמר, מצאנו חבר לרבי יהודה בן בבא. מתוך הדברים נזכר רבן גמליאל, שנהרגו הרוגים בתל ארזא, והשיא רבן גמליאל (הנקן) נשותיהם על פי עד אחד (והחוקו להיות משאין על פי עד אחד). והחוקו להיות משאין עד מפי עד, מפי עבד, מפי אשה, מפי שפחה. רבי אליעזר ורבי יהושע אומרים, אין משאין את האשה על פי עד אחד. רבי עקיבא אומר, לא על פי אשה (ולא על פי עבד ולא על פי שפחה) ולא על פי

for the five women excluded in Mishnah 1]. They [the Rabbis] said to him [i.e., to Rabbi Akiva]; It once happened that a number of Levites went to Tzoar, the city of palms, and one of them fell ill and was taken by them into an inn. When they returned, they asked the innkeeper where is our friend? And she replied; He is dead and I buried him. [And

based on this evidence] his wife was permitted to remarry. And they said to him [Rabbi Akiva]; Should a priest's wife not [be believed at least as much] as an innkeeper? He [Rabbi Akiva] answered them; when she will be [giving such testimony] as [did] the innkeeper, she will be believed. [For, as a matter of fact,] the innkeeper had brought out to them his [the dead man's] staff, his bag and the Torah scroll which he had with him [and it was only because of this additional proof that she was believed].

רבנו עובדיה מברטנורא

כהנת כפונדקית. כלומר מיוחסת לא תהא נאמנת כפונדקית גויה, בתמיה, ואם האמינו הפונדקית גויה מסיחה לפי תומה, (כד) כל שכן שיאמינו באשה ישראלית: **לכשתהא פונדקית נאמנת.** כלומר שגם הפונדקית אינה נאמנת:

Gemara Yevamot, 122b

What was the inferiority of the innkeeper [that, had she not testified at random, she would not have been believed]? Rabbi Kahana replied: She was an innkeeper who was an idolatress and she said at random [without any ulterior motive], This is his staff, and this is his bag and this is the grave where I buried him. So it was also recited by Abba the son of Rabbi Manyumi bar Chiyya: She was an innkeeper who was an idolatress and she said at random, This is his staff, and this is his bag and this is the grave where I buried him. But, surely, they had asked her, Where is our friend [so how can you say she spoke at random]? — When she saw them [before they asked her], she began to cry [and hence, it is considered at random, without motive], and when they asked her, Where is our friend? she replied, He died and I buried him. Our Rabbis taught: It once happened that a man came before Rabbi Tarfon to give evidence on behalf of a woman. My son, he said to him, What do you know concerning this evidence? He and I, the other replied, were travelling on the same road, when a raiding gang pursued us; he grasped the branch of a fig tree, pulled it down, and drove the gang back. I thank you, Lion, I said to him, and he replied, You have correctly guessed my name, for so I am called in my hometown: Yochanan son of Yonatan,

קרובים. אמרו לו, מעשה בבני לוי שהלכו לצער עיר התמרים, וחלה אחד מהם בדרך, והביאוהו בפנדק, ובחזרתם אמרו לפנדקית איה חברנו, אמרה להם מת וקברתיו, והשאו את אשתו. אמרו לו, ולא תהא כהנת כפנדקית. אמר להם, לכשתהא פנדקית נאמנת הפנדקית הוציאה להם מקלו ותרמילו וספר תורה שהיה בידו:

גמרא יבמות דף קכ"ב ע"ב

מאי גריעותא פונדקית אמר רב כהנא פונדקית נכרית היתה ומסיחת לפי תומה היתה זה מקלו וזה תרמילו וזה קבר שקברתיו בו. וכן תני אבא בריה דרב מניומי בר חייא פונדקית נכרית היתה ומסיחת לפי תומה היתה זה מקלו וזה תרמילו וזה קבר שקברתיו בו. והא איה חברנו קאמרי לה. כיון דחזתינהו בכיא אמרו לה איה חברנו אמרה להם מת וקברתיו. תניא מעשה באדם אחד שבא לפני רבי טרפון להעיד עדות אשה. אמר לו בני היאך אתה יודע עדות זו אמר לו אני והוא היינו הולכין בדרך ורדף אתרנו גייס ונתלה בייחור תאנה ופשוו והחזיר את הגייס לאחוריו. אמרתי לו יישר כחך אריה. אמר לי יפה כוונת לשמי שכך קורין אותי בעירי יוחנן בן

the Lion of Kefar Sichaya, and after some time, he died. The Master said to him: Did you not tell me thus, Yochanan son of Yonatan of Kefar Sichaya the Lion? — No, the other replied, but it is this that I told you: Yochanan son of Yonatan the Lion of Kefar Sichaya. Having examined him closely two or three times with the man's replies invariably agreeing, Rabbi Tarfon permitted

his wife to marry again! Rabbi Elazar said in the name of Rabbi Chanina: Scholars increase peace in the world, for it is said in the Scriptures, “And all your children shall be **students** of the Lord; and great shall be the **peace** of your children.” (Isaiah 54:13)

זוהר דף ס"ג ע"ב

ממעמקים קראתיד וְהָכִי תֵאֵנָּה כֹּל מֵאֵן דְּמַצְלֵי צְלוּתָא קָמִי מְלָכָא קְדִישָׁא בְּעֵי לְמַבְעֵי בְּעוּתִיָּה וְלִצְלָאָה (ויקרא ע"א) מְעַמְקָא דְּלִבָּא בְּגִין דִּישְׁתַּכַּח לְבִיָּה שְׁלִים בְּקִדְשָׁא בְּרִידָה הוּא וַיְכֻוֵּן לְבָא וְרַעוּתָא. וּמִי אָמַר דּוּד הָכִי וְהָא כְּתִיב (תהלים ק"ט) כָּכֹל לְבִי דְרִשְׁתִּיד וְדָא קְרָא סְגִי מְאִי בְּעֵי מְעַמְקָם. אֲלָא הָכִי תֵאֵנָּה כֹּל בַּר נֶשׁ דְּבְעֵי בְּעוּתִיָּה קָמִי מְלָכָא בְּעֵי לְכוּנָּה דְּעֵתָא (נ"א לְבָא) וְרַעוּתָא מְעִיקְרָא דְּכָל עִיקְרִין (נ"א מְעוּמְקָא דְּכָל עוּמְקִין) לְאַמְשָׁכָא בְּרַכְּאָן מְעַמְקָא דְּבִירָא (נ"א דְּכָלָא) בְּגִין דִּינְגִיד בְּרַכְּאָן מִמְבוּעָא דְּכָלָא, וּמְאִי הוּא. הֵהוּא אֲתֵר דְּנִפְיָק מְנִיָּה וְאַשְׁתַּכַּח מְנִיָּה הֵהוּא נְהָר דְּכְתִיב (בראשית ב') וְנְהָר יוֹצֵא מִעֵדֶן וְכְתִיב (תהלים מ"ו) נְהָר פִּלְגֵנוּ יִשְׁמְחוּ עִיר אֱלֹהִים. וְדָא אֲקָרִי מְעַמְקָם (ס"ט א) עֲמָקָא דְּכָלָא עֲמָקָא (בראשית ר"ל א' ויקרא רפ"ה א' ב' רצ"ו ב') דְּבִירָא דְּמִבּוּעֵין נִפְקִין וְנִגְדִין לְבְּרַכָּא כְּלָא וְדָא הוּא שִׁירוּתָא לְאַמְשָׁכָא בְּרַכְּאָן מְעִילָא לְתַתָּא. אָמַר רַבִּי חֻזְקִיָּה בַּד עֲתִיקָא סְתִימָאָה דְּכָל סְתִימִין בְּעֵי לְיִמְנָה בְּרַכְּאָן לְעֵלְמִין אֲשֶׁרֵי כְּלָא וְאִכְלִיל כְּלָא בְּהָאֵי עֲמִיקָא עֲלָאָה וּמְהַבָּא שְׂאִיב וְאַתְנַגִּיד בִּירָא (נ"א נְהָרָא) דְּנַחְלִין מִמְבוּעֵין אֲתַנְגִּידוּ מְנִיָּה וּמִשְׁתַּקִּין מְנִיָּה בְּלַהוּ. וּמְאֵן דְּמַצְלֵי צְלוּתִיָּה בְּעֵי לְכוּנָּה לְבָא וְרַעוּתָא לְאַמְשָׁכָא בְּרַכְּאָן מֵהֵהוּא עֲמִיקָא דְּכָלָא בְּגִין דִּיתַקְבֵּל צְלוּתִיָּה וְיִתְעַבֵּד רַעוּתִיָּה:

Yosef Le-Chok

יוסף לחוק

Ethical Teaching:

מוסר

Anthologized

מלוקט

If a man comes to rectify the blemish of the covenant, but is not married, his efforts are in vain. If a man delays marriage due to some reason, he can be quite certain that he is destroying his world and his soul. What will one gain by afflicting himself during the days of *shovavim* [the Torah portions of Shemot through Mishpatim] while he is violating the Torah, and is in a state of sin all his days? And [the Sages said that if a man is not

married] from the age of twenty onward, it is said about him, “Let his bones swell!” Come and see: King Chizkiyahu was righteous, pious, and was constantly engaged in Torah study. He exerted great effort to ensure that in his time, there not be even a young boy or a young

יִוְנָתָן אַרְיָה דְּמַכְפֵּר שִׁיחִיא. לְיָמִים חָלָה וּמַת. אָמַר לוֹ לֹא כַּךְ אָמַרְתָּ לִּי יוֹחָנָן בֶּן יוֹנָתָן דְּמַכְפֵּר שִׁיחִיא אַרְיָה. אָמַר לִיָּה לֹא אֲלָא כַּךְ אָמַרְתִּי לְךָ יוֹחָנָן בֶּן יוֹנָתָן אַרְיָה דְּמַכְפֵּר שִׁיחִיא וְדִקְדַק עָלָיו שְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה פְּעָמִים וַכִּיוֹן אֶת דְּבָרָיו. וְהָיָא רַבִּי טְרַפּוֹן אֶת אִשְׁתּוֹ. אָמַר רַבִּי אֲלַעְזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינְיָא תְּלַמִּידֵי חֲכָמִים מְרַבִּים שְׁלוֹם בְּעוֹלָם שְׁנַאֲמַר (ישעי"ג"ד) וְכָל בְּנֵיךָ לְמוֹדֵי ה' וְרַב שְׁלוֹם בְּנֵיךָ:

הָבָא לְתַקֵּן פְּגַם הַבְּרִית אִם לֹא נִשְׂא אִשָּׁה לְשׂוּא צָרַף צוּרָף וְהִמְאָחַר לְשֵׂא מְאִיזָה טַעֲנוֹת יָדַע נְאֻמָּנָה כִּי מְאָבֵד עוֹלָמוֹ וְנַפְשׁוֹ וּמָה יִסְפוֹן גְּבַר לְהִתְעַנוֹת בִּימֵי הַשׁוֹבְבִים וְהוּא עוֹבֵר עַל דֵּת וְכָל יָמָיו בְּעֵבִירָה וּמִן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְאֵילָף אוֹמְרִים עָלָיו תַּפְחָנָה עֲצֻמוֹתָיו. וּבָא וְרָאָה חֻזְקִיָּהוּ הַמֶּלֶךְ צָדִיק וְחֲסִיד גְּדוֹל וְעוֹסֵק בְּתוֹרָה תְּדִיר וְהִשְׁתַּדֵּל מְאֹד שְׁבִימְזוּ לֹא הָיָה תֵינּוֹק וְתֵינּוֹקֵת שְׁלֹא

girl who was not learned in the laws of purity. He did not sin, G-d forbid. He even wanted to marry, but he saw by Divine Inspiration that the children that would come from him would not be pious people. Nonetheless, the Prophet Yishayahu, may peace be upon him, came to him with a message from G-d and told him: (II Kings 20:1; Isaiah 38:1) “For you will die”— in this world — “and you will not live” — in the World-to-Come. (Berakhot 10a) Therefore, before anything, one must make every effort to marry. This is the most important form of rectification. Without this, he is toiling in vain with all his fasts and afflictions. A person of intelligence will understand this.

Practical Law:

Rambam, Laws of Marriage, Chapter 15

(1) The Sages commanded that a woman be modest even within her own home. She must not act jokingly or lightheaded in front of her husband. She may not demand relations outright nor speak about this matter. She may not refuse her husband in order to trouble him, so that he will love her more. Rather, she should consent to have relations with him, whenever he wants. She must be careful of his relatives and the members of his household so that he not become jealous. She must distance herself both from that which is improper and from anything that resembles it. (2) At the same time, the Sages commanded that a man honor his wife more than himself and love her like himself. If he can afford it, he must do more for her benefit, according to his means. He must not intimidate her. His speech with her must be gentle; he should be neither habitually sad nor of an angry temperament. (3) They also commanded that a woman honor her husband very much, that his fear be upon her, and that she conduct herself as he tells her. He should be in her eyes like a prince or a king. She should obey his wishes and avoid anything that he dislikes. This is the way of the holy, pure women and men of Israel in their marriage, and in these ways, their dwelling will be proper and praiseworthy.

היו בקיאים בטְהָרוֹת. וְהוּא לֹא הָיָה חוֹטֵא חֵס וְשָׁלוֹם וְגַם הָיָה רוֹצֵה לְשֹׂא רֶק שְׂרָאָה בְרוּחַ הַקֹּדֶשׁ דִּנְפָקִי מִיַּנְיָהּ בְּנִי דְלֹא מַעְלִי וְעַם כָּל זֶה בָּא יִשְׁעִיָּה הַנְּבִיא עָלָיו הַשָּׁלוֹם בְּדִבְרֵי ה' וְאָמַר לוֹ כִּי מִת אֶתָּה בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא תַחֲיֶיהָ לְעוֹלָם הַבָּא לְכֹן טָרָם כֹּל יִשְׁתַּדֵּל לְשֹׂא אִשָּׁה. וְזֵהוּ עֵיקַר הַתִּיקוּן וּמִבְּלַעֲדֵי זֶה שׂוּא עֵמֶל בְּכָל הַתַּעֲנִיּוֹת וְהַסִּיגוּפִים וּבַעַל שֶׁכֶּל יִבִּין אֶת זֹאת:

הלכה

הרמב"ם הלכות אישות פרק ט"ו

א צוֹו חֲכָמִים עַל הָאִשָּׁה שֶׁתִּהְיֶה צְנוּעָה בְּתוֹךְ בֵּיתָהּ וְלֹא תִרְבֶּה שְׁחוֹק וְקִלּוֹת רֹאשׁ בַּפִּי בְּעֵלָהּ וְלֹא תִתְבַּע תִּשְׁמִישׁ הַמְטָה בְּפִיהָ וְלֹא תִהְיֶה מְדַבֶּרֶת בְּעֶסֶק זֶה וְלֹא תִמְנַע מִבְּעֵלָהּ כְּדִי לְצַעֲרוֹ עַד שְׂיוּסֶיהָ בְּאַהֲבָתָה אֲלֵא נִשְׁמַעַת לוֹ בְּכָל עֵת שִׁרְצָה וְתִזְהַר מִקְרוּבֵי וּבְנֵי בֵיתוֹ כְּדִי שֶׁלֹּא יַעֲבוֹר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְתִתְרַחַק מִן הַבְּעוֹר וּמִן הַדּוֹמָה לַבְּעוֹר: ב וְכֵן צוֹו חֲכָמִים שֶׁיְהִי אָדָם מְכַבֵּד אֶת אִשְׁתּוֹ יוֹתֵר מִגּוּפוֹ וְאוֹהֲבָהּ כְּגוּפוֹ. וְאִם יֵשׁ לוֹ מְמוֹן מִרְבָּה בְּטוֹבָתָהּ כְּפִי מְמוֹנוֹ וְלֹא יִטִּיל עָלֶיהָ אִימָה יִתִּירָה וְיִהְיֶה דְבוּרוֹ עִמָּה בְּנִחַת וְלֹא יִהְיֶה עֵצֵב וְלֹא רִגְזוֹ: ג וְכֵן צוֹו עַל הָאִשָּׁה שֶׁתִּהְיֶה מְכַבֶּדֶת אֶת בְּעֵלָהּ בְּיוֹתֵר מִדָּאִי וְיִהְיֶה לוֹ עָלֶיהָ מוֹרָא וְתַעֲשֶׂה כָּל מַעֲשֵׂיָהּ עַל פִּי וְיִהְיֶה בְּעֵינֶיהָ כְּמוֹ שֶׁר אוֹ מֶלֶךְ. מִהִלְכֵת בְּתַאוֹת לְבוֹ וּמִרְחֻקָּת כָּל מֵה שִׁישָׁנָא. וְזֶה דְרָף בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הַקְּדוּשִׁים וְהַטְהוּרִים בְּזוּיָגָן וּבְדַרְכֵיכִים אֵלֵי יְהוָה יִשׁוּבֵן נָאָה וּמִשְׁבָּח: